

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 3.

У Сомбору, 15. Марта 1895.

Год. XXVII.

ЧАСТОЉУБЉЕ У СЛУЖБИ ВАСПИТАЊА.

Из Акерманових „Педагошких питања“, саопштио **Ал. Марић.**

Од како је света и века на част се много полагало. Удруже ли се само људи у какву год заједницу, одмах се види како то сваки тежи да се истакне, да заузме угледно место у тој заједници, при чему се увек покаже да на човека веома утиче како одликовање тако исто и губитак части. Што су тешње везе које везују неку заједницу, што је виши смер заједнице, у толико је и честољубље јаче, силније. И ако је част у ствари само духовно добро, и ако она постоји само у души, уобразиљи, ипак је она многим дража и од самога богатства, и многи теже за богатством једино е тога, што оно често пута може послужити као средство помоћу кога се долази до части. Честољубље је често најјачи мотив који покрепе човека како у јавном тако и у приватном раду, а тако исто опет чашћу се скоро увек награђују заслуге, стечене у јавном и приватном животу. Вредност кога сталежа или позива обично се мери по јавном угледу, што га ужива сталеж или позив тај, и по положају, кога неко заузима у сфери дотичнога сталежа или позива. Част је палациум који чува човека од сваке нискости и с њоме се увек све изгуби. Њоме од вајкада награђују добротворе човечанства и у стара времена знали су за њу и живот залагати.

Па у чему се састоји то добро, за којим човек тежи толико? У чему се састоји та драгоценост, која се не може силом задобити а која ипак тако силно утиче на човека, да му срце и при самоме помену њеном јаче и силније закуца? Да ли Фалштеф Шекспиров има право кад назива част „маглом“? Никако. Овако материјалистичко схваћање живота, као што нам га песник карактерише у оној дефиницији части, сасвим је без основа, што доказује и сама та околност да се част од увек високо цени као идеално добро.

И сами обичан разум доводи честољубље, или управо част, у блиски однос са самоосећањем и самосвешћу, тако, да се ти појмови често замењују један другим и ако они строго узевши имају сасвим различита значења. Честољубив човек (у ширем смислу речи честољубив) хоће да га други поштују, јер осећа да је поштовања достојан, он хоће да свако мисли о њему онако како он сам о себи мисли, он хоће и тражи да свако призна е је он онакав за каквога сам себе држи. У човеку је урођена тежња за овим признањем, представа о признању том чини тако рећи саставни део наше самосвести, и без ње је самосвест непотпуна. Суштина части састоји се прво у проширеноме самоосећању: ја сам свестан да се о мени води рачуна, да постојим дакле и у свести других људи. Овај нагон за проширењем нашега ја не само да је сасвим природан, него је оправдан и са етичкога гледишта: човек има права, он је дужан да поштује сам себе. Признамо ли самопоштовање за етички императив, онда морамо признати као етички оправдан и нагон за проширењем нашега ја, наше самосвести, Нама не може бити све једно шта свет мисли о нама: ко презре јавно мњење нема права да се шаца ако и њега јавно мњење презре, ако не води рачуна о њему.

Част као проширење наше свести може бити различита.

Најнижи ступањ части јесте свест да се о нама води рачун или само да знају тек за нас, при чему још не долази у питање наша фактичка лична вредност. Дете се нпр. радује ако га само неко пријатељски ослови, и што дотична личност заузима угледнији положај у друштву у толико дете сматра за већу што га је та личност пријатељски ословила. У овом погледу су многи људи целога свог века деца, и што је више таких људи тим лакше долазе до популарности они који ма у ком погледу нешто више стоје од њих. Колико ћемо пута чути како се неко размеће својим *разгранатим* познанством, па још ако у кругу тих познаника имаде каквих звучних имена, е онда га просто не може човек поднети. Ну, од како је света и века било је увек таких људи код којих се честољубље састоји једино у оваком проширењу *самоосећања*; има таквих људи и данас и биће их до свршетка века.

Виши ступањ части не задовољава се већ таком пажњом, већ хоће да види у пажњи тој проширење *самосвести*. Овде је један врло важан моменат. Код првог ступња честољубља задовољава се човек, као што смо видели, већ тиме што му се *призичје* његово ја као једна

личност, овде пак тражи да се то његово *ја* и *цени*. То је управо суштина части како се она обично схваћа. Наравно да овде није све једно: ко је то што нас *цени*. Честољубиво ме човеку слабо је стало до тога што га поштују дакле људи, који су образовању далеко заостали иза њега, или који заузимају далеко незнатнији положај у друштву него што га он заузима. На против много полаже на поштовање од стране расудљивих људи, који исто мисле што и он, који разумеју дакле мисли и тежње његове. Много му је стало и до моралне вредности њихове, и што је та вредност већа, у толико му је драгоценије, у толико му више годи проширење његове самосвести у свести тих људи. Искуство нам доказује да човек интензивније тежи за признањем код других у времену кад његова морална вредност још није утврђена. Отуда се даде појмити што зрелија младеж није задовољна самом пажњом коју јој старији указују, већ тежи за признањем и уважањем код њих и тешко осећа губитак уважања тог.

Кога је дугогодишње искуство поучило како је то уважање код других често површно и у свему непоуздано, ко је потпуно убеђен да уважање само по себи долази ако га заслужујемо, тај ће хладније тежити за уважањем тим и мање ће осећати повреду честољубља, и ако није равнодушан према томе шта се мисли о њему. За то се код зрелих људи већ не види да у толикој мери теже за чашћу као што је то случај код младежи, код њих част већ не значи неко добро, без кога живот нема смисла ни вредности: и код њих важи част до душе као нешто што треба брижљиво чувати, но вредност живота не зависи искључиво од ње. Како је честољубље у главnome самопоштовање, ваљаном човеку није толико потребно проширење свога самоосећања јер радећи савесно налази задовољства већ у самоме раду свом; што су узвишенији и чистији мотиви који га покрену на рад, што је мање себичности у тежњама његовим све ће лакше и мирније поднети непризнање, које долази можда отуда, што му је околица тесногруда и кратковида. Према овоме што до сада рекосмо можемо поделити част на ове врете: *спољашња* част и *унутрашња* част. Спољашња част је просто проширење нашега *ја*, ми знамо да се о нама води рачуна као о једној личности, да као личност постојимо и у свести других људи. Унутрашња част је пак тврдо и разложно уверење да смо часно мислили и радили; ми се задовољавамо самим тим уверењем у случају да нам можда глупост и неваљалство одрекне заслужено признање.

Мислимо да није потребно доказивати како унутрашња част с моралног гледишта више вреди од оне спољашње, до које се често долази и на нечастан начин.

Има још један виши ступањ части. Овде се разликује част од прве две врсте у томе, што код ње никако не долази у питање личност већ једино мисли и идеје њене и уважавање и распрострањавање тих мисли и идеја у друштву, у коме живи дотична личност. Ово је част до које долазе људи узвишени, Богом обдарени људи, који обележје духа свога преносе на време у коме живе, на народ из кога су произашли. То је част, што је уживају Божји избраници, велики умови, који живе и после смрти у својим идејама које владају даљим поколењима. То је част, коју уживају велики људи на пољу науке и уметности, реформатори на пољу државног и религиозног живота.

Пошто смо видели да честољубље игра тако важну улогу у свима слојевима друштвеним, да се на њу свуда много полаже, пошто смо видели како је ова важна чињеница у јавном и приватном животу са етичкога гледишта потпуно оправдана: разуме се по себи да је и васпитач при васпитању мора узети у обзир. Овоме захтеву неће васпитач одговорити једино тиме што ће се можда трудити да пружи васпитанику такво васпитање, које ће му у доцнијем животу моћи прибавити извесан углед. Не, то није све. Захтеву ономе одговориће васпитач тек онда потпуно, ако честољубље дејче употребити као средство за постизање васпитнога смера*) и ако припомогне васпитанику да научи правилно ценити част.

Из историје васпитања види се како се васпитачи увек трудили да васпитно употребе дејче честољубље. Питање је да богме да ли су они у томе правилно поступали и да ли се и дан данас у томе погледу правилно поступа. То ћемо видети у течају даљег разматрања, при чему ћемо разложити уједно и становиште наше у питању: како се честољубље може васпитно употребити. Из круга нашег разматрања излучујемо како најнижи тако и највиши ступањ части. Честољубље као васпитни фактор узимамо ми тежњу за признањем и уважањем од стране оних до чијег нам је мишлења много стало, „повећану свест о својој моралној вредности на основу угледа у кругу наших вршњака.“

Са честољубљем стоје у свези и различита душевна стања, што се види већ и из многих израза, којима се означава често-

*) Хербартова школа узима за највиши и главни смер образовање морално-религиозног карактера.

љубље у својим разним стадијима: осетљивост, понос, честољубље, (у ужем смислу речи), амбициозност, славољубље и т. д. Из ових разних израза види се већ да у „држању до части“ има нечега што је здраво, морално, ну има опет и многога чега што је нездраво, неморално. У речима: осетљивост, понос, честољубље изражено је нешто морално, док речи: амбициозност и славољубље значе нешто што је недостојно човека. Осетљивост је диспозиција човечија душе за осећање части, понос је урођена тежња за чашћу а честољубље је држање части коју већ уживамо. Овим појмовима изражено је једно и исто душевно стање у његовим разним стадијама, у његовим разним менама. На против амбициозност — под којом се у обичном говору мисли врло развијен понос — и славољубље, као што ћемо ниже видети, значе сасвим нешто друго, значе тежњу за чашћу која је прешла већ у болест, тако, да се човек лађа и неморалних средстава, само да постигне оно што тежи, само да стече части. Ово је лепа опомена за васпитача да буде на опрезу при васпитној употреби честољубља, јер при непажљивој употреби може пре нашкодити образовању карактера него што ће му користити.

Рекли смо да је част проширено самоосећање. Тежња за проширењем тога самоосећања претпоставља још и поштовање самога себе; из чега излази да ће васпитаник само онда моћи тежити за чашћу, ако до некле сам себе поштује. Због неразвијене још младачке снаге и због несталности карактера која отуда настаје, код младежи је самопоштовање још врло несигурно, с тога она и тежи толико да попуни ту празнину трудећи се да стече признање, поштовање код старијих и пажљивом посматрачу мора упасти у очи да се дете у поштовању себе самога управља према признању што га ужива код својих родитеља, код свог учитеља и у кругу својих другова. Зато и јесте честољубље у младости много јаче него у старијим годинама. Што је дете свесније себе, што је веће самоосећање, у толико више полаже оно на такво признање, у толико више тежи оно за признањем тим. Одраслија младеж сразмерно много више полаже на част и много више тежи за њоме него старији људи, и ако је код ових самоосећање утврђеније, услед њега би се честољубље могло још јаче развити. Ово долази отуда, што се основица честољубља, самоосећања, није још довољно утврдила, и што је част чисто идеалан однос, и младеж, не познавши живот с његове тавне стране, не осетивши притисак материјалних недаћа, не познаје још довољно погодбе под којима човек може доћи

у таки однос према осталим људма, па не видећи све те препреке не може да се умери у тежњи за тим идеалним односом.

(Наставиће се.)

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛ. ШКОЛСКОГА САВЕТА држана у Карловцима 6. и 7. Фебруара.

У овој седници председавао је Његова Светост Патријарх Србски Георгије Бранковић а присутствовали су: Др. Ника Максимовић подпредседник и чланови: Јован Борота прота старобечејски, Др. Михаил Полит одветник, Теофил Димић умировљени школ. надзорник, Стеван Лазић директор вел. гимназије карловачке, Никола Ђ. Вукићевић заменик гл. школског референга, Др. Лазар Секулић патријаршески и народни тајник и Душан Јанковић народни подтајник.

Седница је оба дана држана пре и после подне, и у њој је расправљано преко 80 предмета, од којих су важнији били ови:

Његова Светост Патријарх саопштава у препису високи одне Дра Јулија Влашића којим исти објављује, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство благоволило њега наименовати за кр. угарског министра богочасти и јавне наставе.

Његова Светост Патријарх саопштавајући окружницу в. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којом се умољавају све главне црквене власти у Угарској, да настоје, како би подручни професори академија, учитељских школа и средњих школа у Угарској, од издрживатеља тих школа бар онакову мировину могли добити, каква је државним мировинским законом од 1885. за професоре средњих и виших државних школа установљена, или да се професори истих завода упуте, да под означеним условима ступе у државни мировински фонд, — позива Школски Савет, да у одређеном року узме у расправу умировљење професора учитељске школе сомборске. По прочитању ове министарске окружнице закључио је Школски Савет представком умолити В. кр. уг. министарство, да се уредба за мировину званичника народних фондова и професора наших средњих и виших школа, донесена на сабору од 1892. године што скорије поднесе Његовом ц. и ап. кр. Величанству на превишње, решење па ће тим и питање о мировини професорској решено бити.

В. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе извештава, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство изволило стипендију

из закладе Ђорђа Раље од 50 фор. 40 нов. за ову школ. годину подарити Петру Томићу приправнику II. разреда у Сомбору.

На основу прикупљенога материјала о непосредном изашиљању србских вероисповедних учитеља на течај за учење мађарског језика у Филећхаз и т. д. закључено је, жалити се В. кр. министарству богочасти и наставе на поступак државних школских власти при овом послу и молити, да се у будуће таква наређења без знања и саизволења наших автономних школских власти немогућим учине.

Заменик гл. школ. референта Н. Ђ. Вукићевић по наредби добивеној од Школ. Савета подноси наставну основу за србске вероисповедне школе у Угарској, коју је он, у погледу наставе у науци вере, славенског језика и црквенога појања, у смислу издатих наредба највише наше црквене власти; а у погледу осталих наставних предмета саобразно према наставном плану В. кр. уг. министарства богочасти и наставе, као и са обзиром на постојеће наредбе о учењу мађарског језика у немађарским школама у Угарској, саставио и о којој су изјавили своје мишљење местни учитељски зборови у свима већим местима србским у Угарској.

Ова наставна основа, заједно са прикљученим изјавама местних учитељских зборови, издана је ужем одбору из три школска референта и из чланова Школ. Савета г. г. Теофила Димића, Ст. Лазића и проте Јована Бороте на проучавање и ради коначног предлога.

На питање епарх. школ. Одбора Бачког, чега се има придржавати у погледу управе срб. вероисповедних забавишта и забавиља, које у тим заводима делају, изречено је, да у свима стварима, што се на тај предмет односе, има служити за правац оно, што је народни Сабор од 1892. године о забавиштима закључио, и установио.

В. Саборски Одбор у решење поднеска Школскога Савета изјављује, да су књиговодство и благајна народних фондова упућени да Стевану Арсенивићу учитељу сомборском, као бившем учитељу цртања и краснописа у србској учитељској школи сомборској, из клирикалног фонда једанпут за свагда 100 фор. у име награде на правилно издану, биљеговану и од управе учитељске школе увиђењу признаницу његову издаду.

На поднесени списак најнужнијих књига и учила за србску учитељску школу у Пакрацу, по саслушању и уважању мњења заменика гл. шк. известивоца одређено је: 268 фор. 23 нов.

из клирикалног фонда за набавку поменутих књига и учила на страну пакрачке учитељске школе.

Професорски збор србске учитељске школе сомборске, усљед позива В. Шк. Савета подноси предлог за правила о полагању испита за учитељско оспособљење у истој школи. Овај је предлог са припадајућим списима издан на проучавање члану Школ. Савета проти Јовану Бороти.

На предлог епарх. школског Одбора пакрачког постављен је Јован Ђурић управитељ учитељске школе у Пакрацу за стручног надзорника вероисповедних школа у Пакрацу, уз хонорар, који је за овај стручни надзор већ прошле године од Школ. Савета одређен и од вл. саборског Одбора одобрен.

Усљед примљених извештаја од Епарх. Школ. Одбора у Темишвару и Вршцу, решено је, да се преч. г. Јовану Новаковићу пароху великокикиндском за одправљање референтске дужности у дијецези темишварској за време суспендовања епарх. школ референта Димитрија Долге, од обустављене половине плате његове четири петине у име награде издаду, остала пак једна петина од исте заустављене референтске плате да се Епарх. Школ. Одбору вршачком ради награде од истог одбора пристављеном бившем заменику референтског звања издати се има.

Димитрије Ђорђевић пр. учитељ више девојачке школе у Новом Саду упућен је, да у року од три године положити има испит прописани за наставнике у грађанским школама.

Књига под насловом: „Педагогија ученицама виших девојачких школа и младим матерама, написала Милева Симићева“, на основу стручњачкога мњења, одобрена је за учебник у србским вишим девојачким школама.

Од многих призива сви они, који су непосредно и са обилажењем предпостављених епарх. школских власти овамо поднесени, морали су предходно упућени бити дотичним епархијским школским одборима ради надлежног инструктирања и објашњења, а они, који су управљени путем Епарх. школских Одбора, решени су у овој седници Школског Савета и то: уважен је призив Нестора пл. Миковића учитеља у Сенгомашу у његовој дисциплинарној ствари, и призив Милана Ћосића привр. учитеља у Араду противу одпуштања из учитељске службе, пре него што дотични избор другога учитеља за *сталнога* одобрен буде.

Напротив одбијени су позиви: *Мартоношке црквене общине*

противу решења епарх. школ. Одбора бачког да се друго учитељско место има учитељицом попунити; *Панте Поповића* пароха и председника м. шк. одбора у Петровом Селу у дисциплинарној ствари салашке учит. К. Петровићеве; *Стевана Матића* и другова из Аде противу избора учитеља Н. Максимовића у Мохолу; и тројице Сентомашких учитеља: В. Р., М. Н. и Ј. М. у њиховој дисциплинарној ствари.

Издати су декрети: Павлу Терзином за учитеља у Ади, Емилијану Пилићу за учитеља у Сенти, Николи Максимовићу за учитеља у Мохолу, и Љубомиру Башићу за учитеља у Шиклошу.

Са обзиром на то, што је у изгледу, да ће се народни Сабор у Мају месецу држати, одређено је да се у Априлу опет држи седница Школ. Савета ради установљења поднесака и извештаја предстојећем србско народном Сабору.

Прочитан је и на знање узет извештај председништва православне срб. црквене общине у Панчеву о стању фондова намењених на издржавање срб. више девојачке школе у Панчеву на свршетку 1894. године.

По томе извештају под руковањем исте общине има три таква школска фонда, а то су: а) прави фонд за вишу девојачку школу, који износи: 10.244 фор. б) заклада Косте Димковића од 14.983 фор. 17 нов. и в) заклада Александра Касапиновића од 11.301 фор. 44 нов. Укупно дакле све три закладе састоје се из главнице од: 36.528 фор. 61 нов.

Ђорђу Петровићу, свршеном приправнику I. разреда у државној учитељској школи бајској и привр. учитељу у Бајши дозвољено је, да из II. приправничког разреда у учитељској школи сомборској приватно може испит положити, и по том трећи и четврти разред у истој школи редовно полазити. **В.**

Г О В О Р

г. Мите Калића професора, на опелу Нике Михајловића, бившег председника кр. табле и добротвора народног, држан 16. (28.) фебруара 1895. у Сомбору.

Један, по један падате ви, јунаци стручнога знања и државничке мудрости; један по један, ви, будни чувари, границе народног автономног земљишта, падате на стражи, али са оружјем у руци

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

као храбри војници, који не уступате сили љуцкој, већ уступате страшној сили неодољиве смрти, која сваки отпор немилосно обара.

Са брега нашег народно-политичног живота, на коме се до скоро Српству на дику, а страном свету на чуђење подизала густа шума горостасних дрвета, у чијем заклону народ српски могаše да се развија, да се морално снажи, јер га шума та заклањаше од сваке буре и непогоде; она недаде да бујна поплава потре онај скромни рукосад народних права, — те шуме заштитнице више нема! Искрчено је. Искорењена је. Храст за храстом, бор за бором срушио се под ударцима оштре секире смрти. Паде нам славни Ђорђе Стојаковић, паде учени Јован Хаџић-Светић, паде краснореки Јован Суботић, паде жарки родољуб Александар Стојачковић и ето паде правник-првак, зналац закона и законотворац и дични бранич вере нам православне: Ника Михајловић!

Срушили се градови; попадали зидови; понестали браниоци вазда спремни за очување светиње народне; изумрла стара гарда, а подмлатка нема, да јој проређене редове попуни.

Скрхано лежи перо, то копље духа, скрштена стоји клонула десница; границе без заштите широм отворене, па ко да те одсад брани, ти, остављени народе српски? Ко ће да ти светли, да се неспотичеш кад се така светила гасе? Ко ће да те учи кад такве памети нестаје? Ко ће да ти се на невољу сажали, кад се тако племенито срце следило? Ко ће сиромашу да помогне, кад се дарезљива рука, која је безброј милостиње делила, за навек умртвила; и ским ћеш се народе подичити, кад Нике Михајловића међу нама нема, тог духовита и високоучена Србина, који је од светле круне, од највише земаљске власти, од сјајне госпоштине племићске и од осталих, знаменитих, људи ове домовине био одликован и високоцеђен; а поред кога је читаво Српство било чувено и знано. Ни једна војска ни у најстрашнијем часу клонуте неће, која своје вође јоште живе види; никаква породица ни у највећој беди малаксати неће, која свога старешину у средини има; нити ће се и једно стадо расути, коме пастир у близини стоји.

Само је онај народ несретан, коме судбина у најнужнијем часу главне људе и великане покоси; јер такви је народ сироче без родитеља, сваком на сметњи, криво што је живо, туђа кост у свачијем грлу!

Па је ли врли покојник одиста био народу своме тако мио син, да за смрћу његовом народно око проплаче, народно срце уздахне,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

и чији се губитак у црну читуљу големих губитака, народних, уврстити може? Је ли нас пресветли покојник, Ника Михајловић задужио чиме, да за њим сви овде, тужни зборе, од срца жалимо, а потомство му име с' поносом и благословом спомиње? Јесте тужни зборе! Јер када оно, од неких наших великодостојника црквених, загрози нашој аутономији опасност, да ће бити уништена, покојник је ту аутономију својим заузимањем од пропасти спасао; а када се недавно у коштац ухвати, модерна теорија државна, са вековима освештаним догмама црквеним, при којој је борби сваки Србин у срцу зазео, да му се не угаси светла звезда преходница, која га је кроз петовековне јаде и невоље на пут среће и слободе извела, — а то је света му вера православна; врли покојник је у сред љутог боја, кад је победа зависила од два три гласа, као стара јуначина Сењковићу Ђурђу, што је на неоседланом коњу полетео у сусрет Аги од Рибника, тако је и он у два маха похитао на уставно бојиште, онако стар, онаки великодостојник државни, бивши председник краљеве табле и носилац одличја гвоздене круне, да без обзира на свој деликатни положај, своју свету веру од најада брани.

Па ипак је врли покојник као светски образован човек, као одушевљени љубитељ музике, чија је душа осетљива била према лепотама хармонијским, на основу тог свог музикалног осећаја, знао своје жарко српско родољубље спојити у једну хармонијску целину са дужностима грађанским и верношћу држављанском, према овој милој домовини нашој, у чију корист и напредак он је сав свој живот, све своје дубоко знање и неисцрпиво благо, својега стручног искуства употребио, и на чији олтар просвете и добротворних цели, он је знамените жртве, према својим силама и снази радо принашао.

Та, хармонијски предиспонована његова душа, спојена с кротком и благом нарави, беше узрок, што је са својим пријатељима онако лепо живео, и што се са својим рођеним братом слагао као два ока у глави: јер њих двојица беху два тела а једна душа; две ћуди а једна воља; две памети а једно мишљење. Са њиховних срдаца одјекиваху откуцаји у складан акорд узајмичног братског споразума.

По тој, својој питомој нарави и жарком родољубљу, он се, и ако није спао на то, и ако беше свршен адвокат и доброга стања човек, примио професуре на српској препарандији у Сомбору, једино с тога, да милом роду своме послужи, да му помогне однеговати таки учитељски нараштај, који ће знањем и примерним животом својим народну омладину васпитати, просвећивати и оплемењавати. По

www.unilib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

ма колко ређали и набрајали врлине покојникове, ми их овако укратко побројати неможемо. Оне се као сићушне звезде губе у магловитој даљини, које ће тек будућност пронаћи. Његове врлине беху као у земљи скривено благо, које се тек пронаћи и на видик изнети мора, да му се права вредност оценити може.

Пресветли покојник господин Ника Михајловић рођен је 14. априла 1811. год. у Сџмбору. Кад је свршио правне науке, постане 1831. год. адвокат а 1833. професор мађарског језика на срп. учит. школи у Сомбору. Године 1842. био је подбележник, год. 1848. варошки судца, 1849. градоначелник а 1850. судца среза Сомборског, 1854. постане чланом земаљског суда у Темишвару, затим судијом апелационог суда, 1861. стављен је на расположење, но буде 1862. наименован за заступника великог жупана темишварског. 1863. постане саветником угарске, дворске канцеларије у Бечу, а 1867. великим жупаном бачким. Од год. 1865—67. био је сомборски посланик на угарском сабору, члан прве делегације и кандидат за чувара круне св. Стевана у Будиму.

Кад се год. 1869. организовала краљевска курија, као највиши суд у Угарској, буде пресветли покојник, Ника Михајловић као један од најбољих правника у читавој овој краљевини Угарској, за председника сената кр. курије именован. 1882. постане под-председником саме курије а 1884. председник краљевске табле. Год. 1887. ступи Ника Михајловић у мир, а Његово Величанство краљ, именује га вечитим чланом Угарског великашког дома.

За велике услуге овој домовини учињене, и за дубоко познавање земаљских закона и државо-правних наука, буде врли покојник као одличан, стручни научник, од његовог апостолског величанства, краља Фрање Јосифа I. украшен орденом гвоздепе круне II. степена.

Па сад, кад сам ти укратко изређао по најкрупније врлине и заслуге твоје за народ и државу, кад сам у једној маленој капи изнео живот твој, који би читаво море испунио множином рада, добротворних дела, доказа милосрђа, хришћанске и човечанске љубави твоје, дозволи непрежаљени велики покојниче наш, да се у име срп. учит. школе и професорског збора, с тобом опростим, чији си ти дичан члан био, златни лист у венцу старије професорске генерације. Ти полазиш путе незнана, путе недокучне. Чиста и праведна душа твоја мирно оставља свет овај, на ком је само добра чинила. Трошно и смртно тело твоје преда ће се матери земљи. Тебе међу нама живим никад више бити неће. Али ће место тебе остати оно,

што нити време, нити заборав поништити не може, а то су племенита дела твоја! Та дела, биће ти вечити споменик, на коме ће благодарним сузама народа записано бити име, које ће и у тами потоњих векова као драги камен сијати; дично име добротвора народног: *Нике Михајловића!*

ПОЗНАЈ САМОГ СЕБЕ.

— По руском. —

Кад би се ми упознали са човеком, који добро познаје стање свога суседа, а нема ни појма о томе шта у његовој кући има и шта се у њој догађа, ми би га зацело назвали глупим. Иста та пресуда приличи и оној младежи која у опште воли свакога да критикује и клевета.

Цељ васпитања није та, да створи људе који ће бити свезналице, него да их васпита да постану људи тихи и скромни, који о свему дубоко и паметно пресуђују, а врх свега да буду добродетељни. Данашњим даном се врло мало старају о томе како би васпитаници добили основно знање у којој струци него само, да што више површних појмова скупе о свему и свачему. Данашњим даном се врло много говори о онаковим предметима о којима би паметан и истински образован човек држао за паметније и боље ћутати, и у опште врло радо исејавају и претресају „простоту“ и „неискуство“ прошлих времена. Критикују власти и траже од њих, да многе своје установе измену и побољшају, али не проговарају ни једне речи о добрим плодовима које нам баш те, „старе“ и „рђаве“ установе, доносе и рађају. Неће да помисле како је тешко учинити неко добро када нико неће да слуша него када свако хоће само да распоређује дужности и да заповеда. Ученици критикују учитеље, војници војсковође шта више и саме слуге своје господаре претресају и исејавају.

Врло је лако увидети и познати несрећу, која је плод тог ружног и сваког жалења достојног обичаја. Ја нећу овде износити каштиге које таквим људима свето евангелије досуђује; шта више нећу застављати мисли читалаца ни на оном дану, када ће и на те људе управљено бити питање: „шта сте ви делали?“ Ти људи, клеветници и опадачи, исејавају се данас са тихим, спокојним и озбиљно мислећим људим и обично их обеђују незнањем. У онај дан свега тога неће бити; неће тада моћи рећи тврдоглава и само-

Љубива глава: „па нека је цео свет другога менења ја тврдим, да је то тако и није другојаче“; — не, тада ће сви морати ћутати и бити понизни. Оставимо сада тај дан, пак размислимо се о томе, да ли има ко какве год користи од те лакомислености и тих празних речи, у овоме животу? По моме мишљењу, ни једна породица и никакво друштво које ове мане има не може бити срећно ни напредно. Ти недостатци изолачују и саме најбоље способности људске и одузимају од младежи стидљивост и скромност, — два својства, која тако красном управо очаравајућом чине младост. Са овим недостатцима унакажена одраслија младеж постаје, озбиљним људима, ружна и одвратна баш онда када мисли, да им се највећма умили. Ко је брз на решење и пресуђивање каквог питања или ствари, тај очевидно брзо у себи развија чувство таште славе, тај тежи да је вазда пред другима и постаје дрзак не само према учитељима и у опште према особама, које су од њега и по достојанству и знању и искуству више, него и према самим својим родитељима. Наша младеж у лакомислености својој држи, да је у свему савршена, она нема оног племенитог честољубља које би ју сачувало од гордости; она постаје горда у таком степену да ником не одаје по част не признаје никакав ауторитет, не даје никоме за право и у опште воли и тражи препирку коју завршује увредама.

(Свршиће се.)

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

србског учитељског конвикта у Н. Саду за 1895. год.

Србски учитељски конвикт у Новом Саду издао је под горњим насловом рачунски извештај свој за 1894. годину.

По гласу тога извештаја било је у 1894. години 117 чланова оснивача и 103 члана помагача; свега: 220 чланова, не рачунајући овамо оне, који су умрли или иступили из заједнице.

Стање благајне учитељског конвикта на свршетку 1894. године састоји се из капитала од: 25.244 фор.

Од чланова оснивача утекло је само: 3.368 фор. 50 нов. а има да утече по гласу друштвених правила још 5.116 фор. 50 нов. дакле много више од половине улога оснивачких није уплаћено. Много боље стоји ствар са улозима чланова помагача. Ови су досада уплатили у фонд: 5.116 фор. 50 нов. а није уплаћено 1.141 ф. 50 нов.

Међу новим приложницима споменути ваља: Племениту госпођу Љубицу Радишићку, која је завештала 1200 фор. што ће се после смрти њене у фонд унети. Госп. Арса Пајезић из Новог Сада к првом свом прилогу од

150 ф. додао је ове године још 249 ф. 99 нов. — Госпођа Неда Николићка из Земуна унела је у фонд легат свог покојног мужа Луке Николића од 300 ф. По завештању покојнога Ал. Трифунца од Батфе примљено је 200 ф. По завештању Јулијане Јовановића из Земуна примљено је 65 ф. Госпођица Агница Лукићева учитељица у Вршцу приложила је 25 ф. и т. д. Свега је од приложника и завештатеља примљено 912 гор. 19 нов. од забаву у Сенти, Меленцима, Јарку и Ст. Футогу примљено је 178 ф. 05 нов. Од црквеног таса у Паланци унео је Теодор Ракић учитељ 10 ф. и 10 нов.

У извештају штампана је и читуља покојника, који су овом друштву легате оставили, и којих се имена на годишњем нарастосу друштва спомињу. Међу овима су на првом месту † Никола Кнежевић учитељ који је 6000 ф. и † Тома Зековић грађанин Новосадски који је 1000 ф. учитељском конвикту оставио.

Учитељски конвикт намењен је племенитој цели, и ми препоручујемо како учитељству србском тако и свима родољубима, које је Бог материјалним средствима обдарио, да овом човекољубивом заводу у помоћ притеку.

НЕКРОЛОГ.

† *Милорад Поповић Шапчанин* песник и књижевник српски преминуо је 13. Фебруара о. г. у Београду. Покојник осим што је делао на пољу лепе књижевности наше обрађивао је и необрађени врт педагошке књижевности српске, и заузимао се за школу и учитељство у Србији. Покојник бејаше искрено религиозан човек и прави син свете православне цркве, сви његови дивни списи проникнути су тим духом. Религиозност, патриотизам и њежност бејашу карактеристичне црте рада његовог. Милорад Поповић Шапчанин рођен је у Шапцу, али је још у раној младости прешао био у Срем, и школовао се које у Иригу, Новоме Саду и у Срем. Карловцима; у Београду је потом свршио богословију и постао секретар шабачкога епископа. Као изасланик српске владе полазио је више знатнијих немачких учитељских школа неко време слушао је предавања славнога немачког педагога Карла Керера у Готи, па је и најзнатније дело овога педагога превео на српски под насловом: „Рад у школи“. Неко време био је секретар у министарству просвете и црквених послова и у том звању је произвео многе реформе на пољу јавне наставе. Касније је био управитељ краљевског позоришта у Београду, а умро је као управитељ краљевских добара у Србији. Бог нека опрости души покојниковој и нека јој даде наслеђе царства небеснога! Слава му!

† *Даринка Димитријевићева* бивша приправница II. разреда после дугог и тешког боловања преселила се у вечност 28. Фебруара у Сомбору у наручју своје добре матере и старије сестре у осамнајстој години млађаног живота свог. Покојница је родом из Титела; вишу девојачку школу свршила је у Новом Саду 189 $\frac{1}{2}$ године, а први приправнички разред 189 $\frac{2}{3}$ године у Сомбору уз примерно владање са врло добрим успехом; године 189 $\frac{3}{4}$ уписала се била у други приправнички разред, али се на скоро затим разболела од сушице и због болести морала је у Фебруару прошле године са свим школу

www.univerziteti.rs науку стити и од тога доба је боловала овде у Сомбору код своје матере све дотле, док се није у бољи живот преселила. Сарањена је уз пратњу свију приправника и приправница на успенском гробљу сомборском 1. Марта. Бог јој дао у рају насеље!

† *Петар Тошловић*, учитељ у србској вероисповедној школи на селишту Жарковцу код Сомбора, после дужег боловања преминуо је у Сомбору 2. Марта у вече и сарањен је уз велико саучешће, одирањен од мушких ученика овдашње српске школе и приправника, 4. Марта. Покојник је 1879. године свршио учитељску школу и служио је на више места пуних 15 година као добар учитељ; њега оплакују: тужна удовица са троје сирочади, остарели родитељи и једина сестра. Бог да му душу прости!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Прилози на фонд св. Саве. У Сомбору на фонд „св. Саве“ скупио је прилоге у износу од 137 ф. 66. нов. Н. Ђ. Вукићевић управитељ учит. и нар. школа, а приложише следећући: Срп. учит. школа у Сомбору 20 ф. Никола Ђ. Вукићевић управитељ 15 ф. Младен Борђошки катихета и професор 2 ф. Мита Калић професор 3 ф. Милан Стојшић професор 2 ф. Стеван Јовић професор 2 ф. Драгутин Блажек наставник музике 2 ф. Евђеније Ковачић професор 5 ф. Софија Јорговић учитељица 5 ф. Јован Благојевић учитељ 2 ф. Др. Ђорђе Протић 2 ф. Жарко Ј. Поповић катихета 3 ф. Стеван Коларић учитељ 2 ф. Милош Коњовић учитељ 2 ф. Велимир Чончић учитељ 1 ф. Јелена Коњовићева учитељица 2 ф. Ангелина Ракићка учитељица 1 ф. Младен Силашки учитељ 1 ф. Олга Павловић забавица 1 ф. Стефан С. Илчић учитељ 1 ф. (Свршиће се.)

Пречасни г. Јован Петровић свештеник — катихета и кр. професор отвара претплату на књигу: „*Учење о љубави хришћанској или малл моралка*“, коју је он са руског језика превео. Цена јој је 90 нов. Скупљачима 10. књига на дар. Књига ће бити готова о Ђурђеву дану. Претплата се шаље госп. писцу у Загреб.

РАЗНО.

Дарови школама и учитељима. Преко г. Ђ. Раље Стефановића послали су предплату за српске школе у Старој Србији, Македонији, Босни и Херцеговини следећи: Православна српска црквена община у Сентомашу за три примерка; пречасни господин Лазар Каћански парох у Сентомашу за један, г. Јован Теофановић за један, и г. Васа Ниђић грађанин из Сентомаша такођер за један примерак. Благодарети племенитим дароватељима на овим даровима школама и учитељима, изјављујемо, да се три примерка шаљу као дар српске Сентомашке црквене общине: Богословији у Призрену, српским вероисповедним школама у Приштини, и у Пећи; као дар преч. г. Лазара Каћанског пароха, шаље се „Школски Лист“ србској школи у Фочи; као дар г. Јована Теофановића шаље се „Школски Лист“ србској школи у Невесињу; дар г. Васа Ниђиног шаље се србској школи у манастиру Дужи у Херцеговини. Напоследку као дар скупитељев шаље уредништво ово „Школски Лист“ србској школи у Саки у Толманској жупанији.

Изд. и уређује: **НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.**

тампариа Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА